

DE LOKALE FINANCIËN VOLGENS DE AANGEPASTE MEERJARENPLANNEN

1. Samenvatting

Op 20 januari 2021 beschikte het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) voor 299 van de 300 Vlaamse gemeenten en hun OCMW over de digitale rapportering met de gegevens van de aangepaste meerjarenplannen 2020-2025 en de beginkredieten voor 2021¹. Enkel de gemeente Houthulst had nog geen aangepast meerjarenplan voor de vaststelling van de beginkredieten 2021 goedgekeurd en ingestuurd. Dat maakt het mogelijk om de ramingen van de originele meerjarenplannen 2020-2025, die de Vlaamse gemeenten² hebben opgemaakt in de tweede helft van 2019 (pre-Corona), te vergelijken met de aangepaste meerjarenplannen die de gemeenteraden eind 2020 hebben vastgesteld.

Het coronavirus heeft de wereldeconomie een enorme slag toegebracht en de overheidsbegrotingen diep in het rood doen gaan. De budgettaire situatie van de Belgische federale overheid en van de Vlaamse overheid kreeg een duidelijke dreun. Geldt dat ook voor de financiën van de Vlaamse gemeenten? In welke mate heeft de coronacrisis een wezenlijke impact op de verwachte ontvangsten en de uitgaven van de Vlaamse gemeenten?

Deze nota beschrijft de cijfers die de gemeenten hebben ingeschreven in hun aangepaste meerjarenplannen. Uit de vergelijking met de originele meerjarenplannen kunnen we de volgende algemene besluiten trekken:

- De gemeenten ramen een bescheiden impact van de coronacrisis op hun **exploitatieontvangsten** voor de komende jaren. De geraamde ontvangsten uit de aanvullende personenbelasting dalen vooral in de jaren 2022 en 2023 (met 62 en 45 miljoen euro), maar worden voor 2020 zowat 92 miljoen euro hoger ingeschat dan initieel geraamd. De geraamde ontvangsten uit de onroerende voorheffing liggen vanaf 2022 jaarlijks ongeveer 26 miljoen euro lager dan in de oorspronkelijke meerjarenplanning. De licht lagere inschatting van de inkomsten uit de eigen belastingen en de hogere ramingen voor de werkingssubsidies van de Vlaamse en de federale overheid zorgen ervoor dat de totale exploitatieontvangsten van de Vlaamse gemeenten post-Corona nauwelijks wijzigen tegenover de originele meerjarenplannen.
- Aan de **uitgavenzijde** lijken de Vlaamse gemeenten zich in te schrijven in de filosofie dat overheidsinvesteringen een hefboom kunnen zijn in het herstel en de relance. De geraamde investeringsuitgaven voor de volledige periode 2020-2025 worden nu vastgeklekt op 17,14 miljard euro. Dat is 2,43 miljard euro (of 16,5%) meer dan in de originele meerjarenplannen, toen het totale investeringsvolume nog op 14,71 miljard euro werd geraamd.

¹ Deze gegevens zijn voor iedereen beschikbaar op [de website van ABB over het lokaal bestuur](#). ABB biedt daar verschillende tools aan die het mogelijk maken om de gegevens van de meerjarenplannen te analyseren. Enkel de gemeente Houthulst had nog geen aangepast meerjarenplan voor de vaststelling van de beginkredieten 2021 goedgekeurd en ingestuurd. Voor die gemeente is voor deze analyse het laatst beschikbare aangepaste meerjarenplan 2020-2025 gebruikt.

² De gemeente en haar OCMW zijn na de inwerkingtreding van het decreet over het lokaal bestuur op 1 januari 2019 nog steeds 2 aparte rechtspersonen, maar ze maken sindsdien wel gezamenlijke meerjarenplannen en jaarrekeningen op. In het vervolg van deze nota gebruiken we voor de leesbaarheid steeds de term “gemeenten”, terwijl het eigenlijk over gemeenten én OCMW’s gaat.

Voor de exploitatie-uitgaven zijn de ramingen voor het jaar 2021 behoorlijk hoger dan initieel geraamd voor de rubrieken “aankoop van goederen en diensten” (+ 8%) en “individuele hulpverlening door het OCMW” (+5%). Zeker die laatste categorie van gemeentelijke uitgaven hangt samen met de economische crisis door Corona. Vanaf 2022 blijven de ramingen voor de exploitatie-uitgaven grosso modo op hetzelfde niveau als in de originele meerjarenplannen.

- Door de beperkte toename van de exploitatieontvangsten en de sterke toename van de verwachte uitgaven, vooral voor investeringen, stijgt de geraamde **schuld** van de Vlaamse gemeenten tegen eind 2025 tot 11,55 miljard euro (tegenover 10,52 miljard euro volgens de originele meerjarenplannen).
- De aangepaste meerjarenplannen tonen dat de financiën van de Vlaamse lokale besturen in hun totaliteit nog steeds gezond en duurzaam zijn. Dat is in belangrijke mate te danken aan de sterke financiële uitgangspositie waarmee de gemeenten deze bestuursperiode hebben kunnen aanvangen.
- Alle aangepaste meerjarenplannen beantwoorden aan de financiële normen die van toepassing zijn: een positieve autofinancieringsmarge (AFM) in 2025 en een jaarlijks positief beschikbaar budgettair resultaat. De geraamde AFM krijgt wel een zware klap in 2021 en in mindere mate in 2022. Voor 2021 laten 105 gemeenten een negatieve AFM optekenen. Voor 2024 verwachten nog 38 gemeenten een negatieve AFM te hebben.

Deze nota gaat dieper in op de evolutie in de ramingen van de belangrijkste ontvangsten- en uitgavencategorieën en de geraamde schuld en financiële indicatoren en normen. De bijlage toont de waarden voor elk van die indicatoren per gemeente.

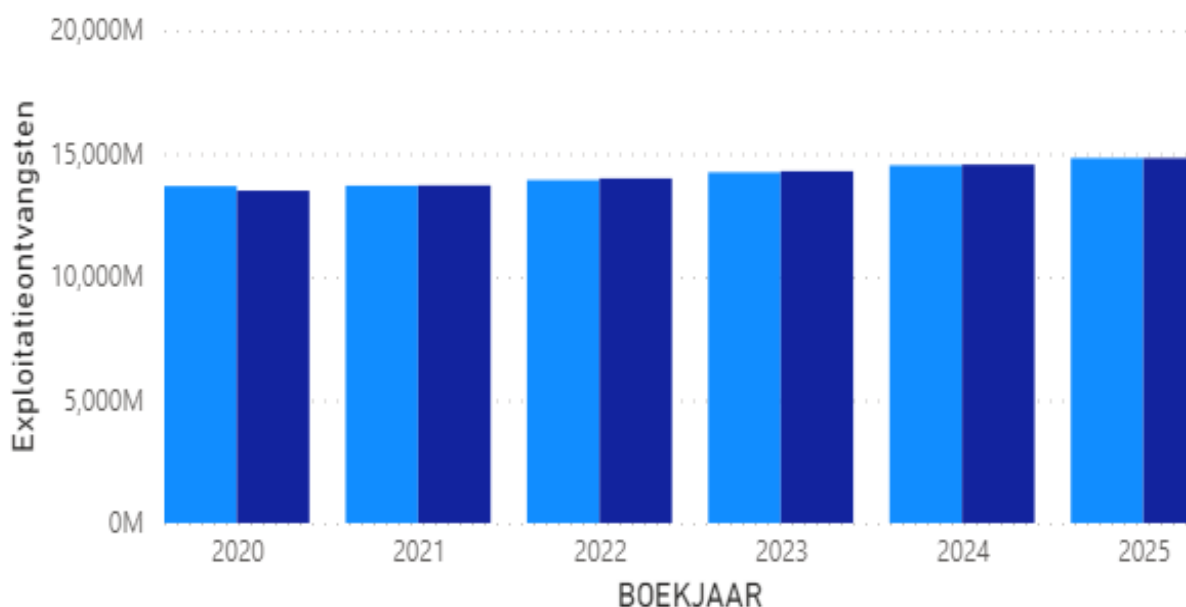
Wie meer informatie wenst, kan steeds terecht op de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur: <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/bbc/data>.

2. Exploitatieontvangsten

De exploitatieontvangsten omvatten alle ontvangsten die verband houden met de dagelijkse activiteiten van het bestuur. Ze worden opgedeeld volgens de economische aard van de geldstroom:

- ontvangsten uit de werking (vergoedingen voor prestaties die het bestuur levert);
- fiscale ontvangsten en boetes;
- ontvangen werkingssubsidies;
- recuperatie van individuele steunverlening door het OCMW;
- andere operationele ontvangsten;
- financiële ontvangsten (bijv. dividenden uit deelnemingen in intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en autonome gemeentebedrijven, interesten uit beleggingen).

Data ● Laatste MJP ● Origineel MJP

Totale exploitatie- ontvangsten	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	13 676 238 195	13 695 201 434	13 923 069 142	14 234 093 081	14 517 862 931	14 813 433 155
OMJP	13 491 092 772	13 702 953 139	13 988 252 903	14 279 722 985	14 549 080 820	14 812 341 683
Vershil	185 145 423	-7 751 705	-65 183 761	-45 629 904	-31 217 888	1 091 472

Daar waar de totale exploitatieontvangsten normaal, zoals in de originele meerjarenplannen (OMJP), op een vrij constant ritme toenemen (gemiddeld met 1,9% t.a.v. 2020) is dat niet meer het geval in de laatste aanpassingen van de meerjarenplannen (AMJP). De gemiddelde jaarlijkse toename daalt tot 1,60%. Onderliggend is dat het gevolg van 2 verschillende feiten:

- enerzijds stijgen de exploitatieontvangsten in 2020 in de nieuwe ramingen met 185,15 miljoen euro t.a.v. de initiële ramingen. Dat is een toename van 1,4%;

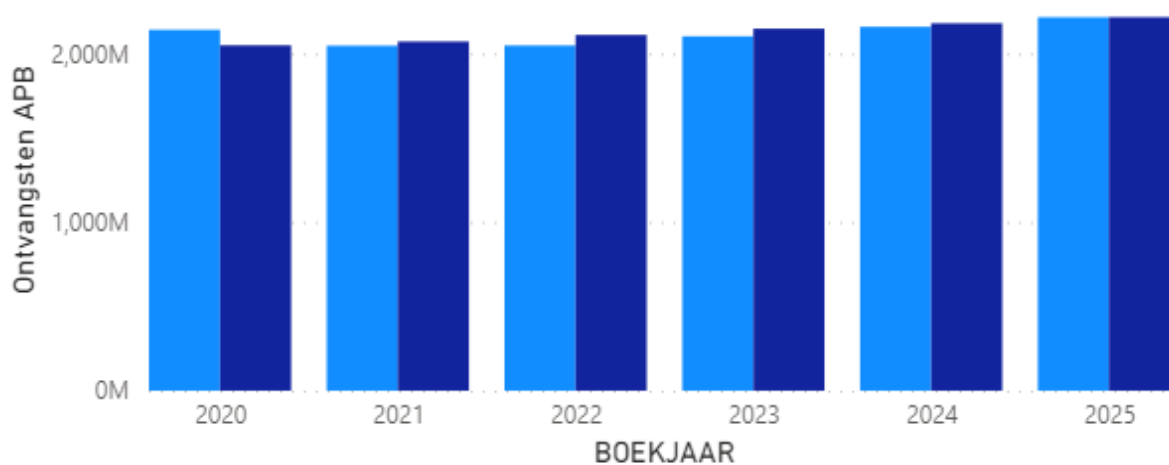
- anderzijds dalen de totale exploitatieontvangsten in de jaren 2021 tot en met 2024 in de aanpassingen van de meerjarenplannen t.a.v. de originele meerjarenplannen. De grootste dalingen situeren zich in de jaren 2022 tot en met 2024.

Bij het inzoomen op de verschillende soorten exploitatieontvangsten zal verder duidelijk worden dat deze verschillen grotendeels te verklaren zijn door de coronacrisis. Ondanks deze knik in de groei van de exploitatieontvangsten is het geruststellend dat de lokale besturen er rekening mee houden dat ze vanaf 2025 tot het origineel gebudgetteerde niveau terugkeren.

Aanvullende personenbelasting

De federale overheid heft jaarlijks een belasting op de inkomens van de natuurlijke personen: de inkomsten- of personenbelasting. De opbrengsten daarvan zijn bestemd voor de federale overheid en de gewesten. Gemeenten kunnen er een toeslag (de aanvullende personenbelasting, hierna APB genoemd) op heffen³. Dat gebeurt onder vorm van een door de gemeenteraad bepaald percentage boven op de personenbelasting. De FOD Financiën vordert die aanvullende belasting in samen met de personenbelasting en stort die toeslag door naar de gemeenten, weliswaar met afhouding van 1% inningskosten. De opbrengsten uit de APB zijn goed voor ongeveer 15% van de totale jaarlijkse exploitatieontvangsten van de gemeenten.

Data ● Laatste MJP ● Origineel MJP

APB	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	2 140 534 360	2 046 195 219	2 047 354 265	2 101 852 122	2 158 016 146	2 214 774 323
OMJP	2 048 150 395	2 070 768 795	2 109 652 628	2 146 909 559	2 179 136 291	2 215 397 968
Verschil	92 383 965	-24 573 576	-62 298 363	-45 057 437	-21 120 146	-623 645

³ Op 3 gemeenten na (De Panne, Koksijde en Knokke-Heist) heffen alle gemeenten een aanvullende personenbelasting. In de loop van deze legislatuur vervoegt Middelkerke die 3 uitzonderingen.

Een eerste opmerkelijke vaststelling is de evolutie van deze ontvangsten in 2020:

- in de aanpassingen van de meerjarenplannen nemen ze in 2020 met 92,38 miljoen euro toe t.a.v. de originele meerjarenplannen. Die stijging van 4,5% van één van de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeenten verklaart meteen de helft van de toename van de totale exploitatieontvangsten in 2020.
- de toename is evenwel verschillend van bestuur tot bestuur. Sommige besturen voorzien trouwens opmerkelijk lagere nieuwe ramingen voor 2020.

De enige mogelijke verklaring voor deze globale toename en de daling bij sommige individuele besturen van de ontvangsten uit de APB is het wisselend inkohierings- en invorderingsritme van de personenbelastingen door de FOD Financiën.

De cyclus⁴ van de personenbelasting zorgt ervoor dat het effect van wijzigingen van de inkomens van de gezinnen op de opbrengsten uit de APB steeds over 2 verschillende boekjaren wordt gespreid. We zien dat ook in de mate dat de gemeenten in de aanpassingen van de meerjarenplannen rekening houden met de impact van de coronacrisis op deze opbrengsten:

- in de aanpassingen van de meerjarenplannen dalen ze in 2021 met 1,2% (24,57 miljoen euro) en in 2022 met 2,95% (62,30 miljoen euro) t.a.v. de oorspronkelijke ramingen.
- elimineren we de stijging in 2020 t.a.v. de initiële ramingen, dan zijn de nieuwe ramingen in 2021 en 2022 nog beperkt lager dan de oorspronkelijke ramingen in 2020;
- de gemeenten houden er rekening mee dat de inkomens van de gezinnen pas in 2023-2024 zullen herstellen. Want in 2023 en 2024 schrijven ze nu ook lagere ramingen in dan ze oorspronkelijk hadden voorzien, respectievelijk 2,1% en 0,97% lager (45,05 en 21,12 miljoen euro).

Gecumuleerd over de periode van het meerjarenplan schrijven de lokale besturen 61,29 miljoen euro minder ontvangsten uit de APB in.

Opcentiemen onroerende voorheffing

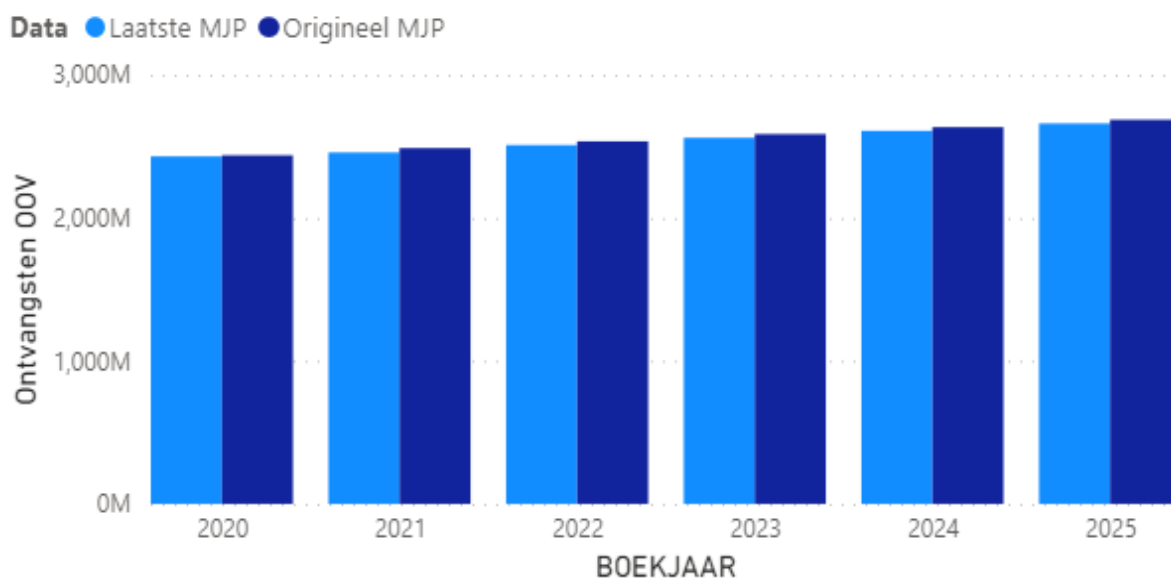
De onroerende voorheffing is een jaarlijkse belasting van het Vlaams Gewest op het inkomen uit onroerende goederen. De belasting wordt geheven op basis van het kadastraal inkomen (vastgesteld door de FOD Financiën) en gaat dus uit van het geïndexeerd inkomen dat een onroerend goed verondersteld wordt te kunnen genereren als het verhuurd wordt.

Op die belasting kunnen⁵ gemeenten een toeslag heffen. Die toeslag noemt men de opcentiemen (hierna OOV genoemd). Elke 100 opcentiemen vormen het equivalent van de gewestelijke belasting. Als een gemeente 1.000 opcentiemen heft, dan bedragen de gemeentelijke opcentiemen het tienvoud van de Vlaamse belasting.

Voor de gemeenten vormen de OOV een belangrijke bron van inkomsten. Ze maken gemiddeld bijna 18% van de totale jaarlijkse exploitatieontvangsten uit.

⁴ Aangifte inkomsten N-1 tegen eind juni van N, eerste inkohiering vanaf augustus N, laatste inkohiering januari/februari N+1, betalingstermijn 2 maanden, doorstorting in de maand na betaling.

⁵ Alle Vlaamse gemeenten heffen opcentiemen op de onroerende voorheffing.

OOV	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	2 429 972 329	2 457 130 270	2 508 912 410	2 559 970 523	2 608 336 549	2 660 190 835
OMJP	2 437 370 433	2 487 876 425	2 535 178 460	2 586 070 596	2 634 253 626	2 686 376 347
Verschil	-7 398 104	-30 746 155	-26 266 050	-26 100 074	-25 917 078	-26 185 513

In de aanpassingen van de meerjarenplannen houden de gemeenten rekening met de impact van de coronacrisis op de OOV:

- in vergelijking met de originele meerjarenplannen ramen ze nu 142,61 miljoen euro minder over de volledige planningsperiode. De daling van de OOV over de volledige periode is 2,3 keer zo groot als de daling van de ontvangsten uit de APB over dezelfde periode;
- de spreiding van de daling van de OOV is, behoudens voor 2020 en 2021, veel gelijkmatiger verdeeld over de planningsperiode.

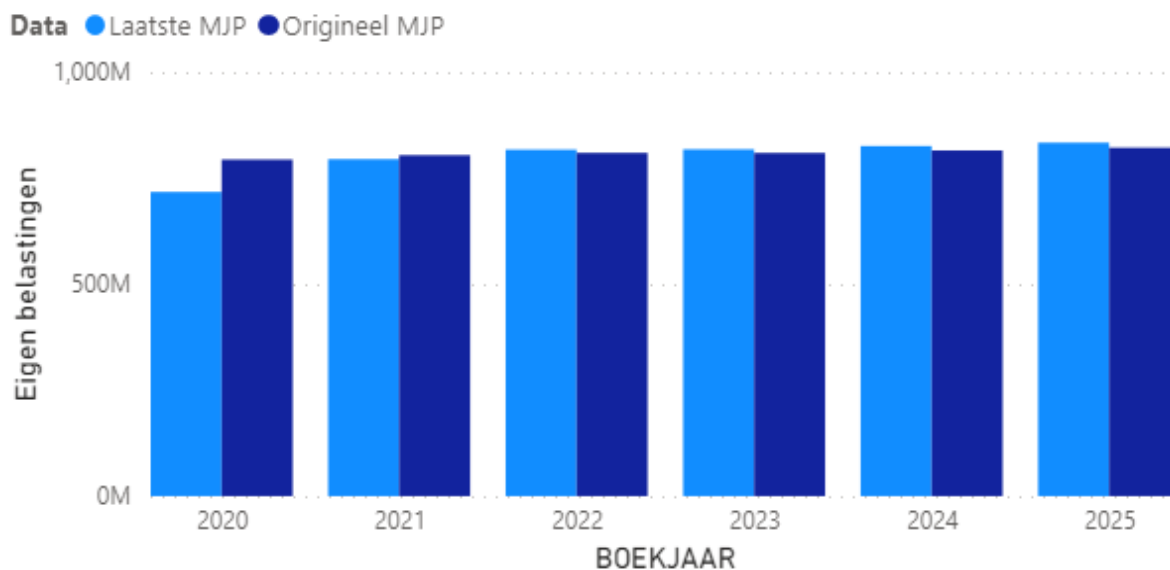
De daling van de OOV spruit voort uit het feit dat bedrijven een proportionele vermindering van de onroerende voorheffing kunnen vragen voor de onroerende goederen die minstens 90 dagen niet productief aangewend worden. Dat verklaart grotendeels de daling van de OOV in 2020 en 2021. Mogelijk houden de besturen ook rekening met faillissementen.

Het is wel verassend dat de besturen rekening houden met blijvend lagere ontvangsten uit de OOV. Dat kan betekenen dat ze een lange nasleep van de gevolgen van de coronacrisis verwachten en ze deze ontvangsten daarom bijzonder voorzichtig ramen. Dit kan (deels) ook het gevolg kan zijn van de wijze van ramen voor de volgende jaren (lineair doortrekken van de ramingen voor 2021 met toepassing van een vast stijgingspercentage).

Eigen belastingen

Naast de aanvullende belastingen heffen de gemeenten een heel gamma van eigen belastingen. Ze hebben betrekking op prestaties, openbare hygiëne, huisvuil, bedrijfsactiviteiten, patrimonium, ... De eigen belastingen bedragen gemiddeld tussen de 5% en 6% van de totale exploitatieontvangsten. Het

belang ervan varieert van gemeente tot gemeente. Zo hebben bijv. kustgemeenten veel inkomsten uit de belasting op tweede verblijven.

Eigen belastingen	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	717 558 697	794 869 466	817 375 243	818 060 054	825 909 911	833 726 681
OMJP	793 957 609	804 237 876	809 701 238	809 529 596	815 346 802	821 989 844
Toename/afname	-9,62%	-1,16%	0,95%	1,05%	1,30%	1,43%

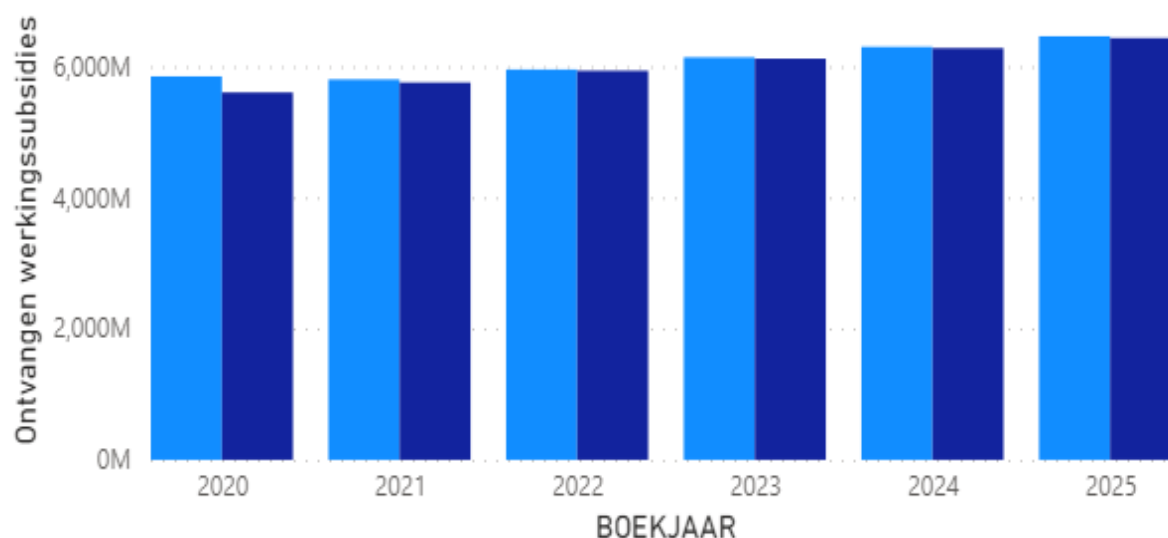
In de aanpassingen van de meerjarenplannen dalen de opbrengsten uit de eigen belastingen opvallend sterk in 2020 (-76,40 miljoen euro t.a.v. de originele ramingen). Voor de volgende jaren zijn de wijzigingen beperkt.

Ontvangen werkingsubsidies

Ontvangen werkingsubsidies zijn gelden die de gemeenten van andere overheden, hoofzakelijk van de Vlaamse overheid, in veel mindere mate van de federale overheid en soms vanwege de provincies, ontvangen ter ondersteuning van hun beleid. Ze vormen de tweede belangrijkste ontvangstenbron voor de Vlaamse lokale besturen. Er zijn 2 soorten werkingsubsidies:

- algemene werkingsubsidies: ze zijn niet geoormerkt, de besturen zijn vrij om ze naar eigen inzichten te besteden en moeten daarover geen verantwoording afleggen;
- specifieke werkingsubsidies: ze zijn toegekend met het doel om welbepaalde activiteiten van de lokale besturen te ondersteunen. Doorgaans moeten ze de besteding daarvan verantwoorden.

Data ● Laatste MJP ● Origineel MJP

Ontvangen werkingssubsidies	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	5 845 748 505	5 799 233 379	5 950 178 582	6 136 123 801	6 295 890 665	6 457 266 489
OMJP	5 600 733 368	5 752 457 947	5 931 759 219	6 116 498 265	6 277 215 832	6 430 011 241
Toename/afname	4,37%	0,81%	0,31%	0,32%	0,30%	0,42%

In de aanpassingen van de meerjarenplannen voorzien de lokale besturen voor de volledige planningsperiode 375,77 miljoen euro meer aan ontvangsten uit ontvangen werkingssubsidies dan ze oorspronkelijk hadden gebudgetteerd. Dat komt neer op een verhoging met goed 1% over de planningsperiode, maar de spreiding ervan is niet gelijk:

- de hoofdmoot van de verhoging situeert zich in 2020. De gemeenten schrijven 245,02 miljoen euro meer ontvangen werkingssubsidies in dan origineel geraamd;
- ook in 2021 nemen ze hogere ramingen op: 46,77 miljoen euro meer dan oorspronkelijk geraamd;
- daarna vallen de aanpassingen terug tot een verhoging van gemiddeld 0,34%.

Uit de verdere analyse blijkt dat deze aanpassingen, zeker in 2020 en 2021, grotendeels te maken hebben met de diverse steunmaatregelen van de Vlaamse en de federale overheid om de gevolgen van de coronacrisis te bestrijden:

Ontvangen algemene werkingssubsidies	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	3 772 444 678	3 810 238 744	3 965 149 418	4 137 410 665	4 275 611 432	4 415 155 548
OMJP	3 682 508 908	3 822 525 602	3 984 946 967	4 149 472 796	4 285 090 713	4 412 777 005
Vershil	89 935 770	-12 286 859	-19 797 550	-12 062 131	-9 479 281	2 378 543

- bij de algemene werkingssubsidies valt het op dat de gemeenten in 2020 bijna 89,93 miljoen euro meer ontvangsten ramen dan ze oorspronkelijk hadden ingeschreven. Dat bedrag komt min of meer overeen met de subsidies van de Vlaamse overheid uit het noodfonds voor cultuur,

jeugd, sport en media (84 miljoen euro) en armoedebestrijding (13,50 miljoen euro) dat de gemeenten vrij mogen besteden.

- Vanaf 2021 nemen de besturen in hun aanpassingen van de meerjarenplannen iets lagere ontvangsten uit algemene werkingssubsidies op. Dat is onder meer het gevolg van lagere ramingen voor de dotaties met betrekking tot de responsabiliseringsbijdragen voor de pensioenen.

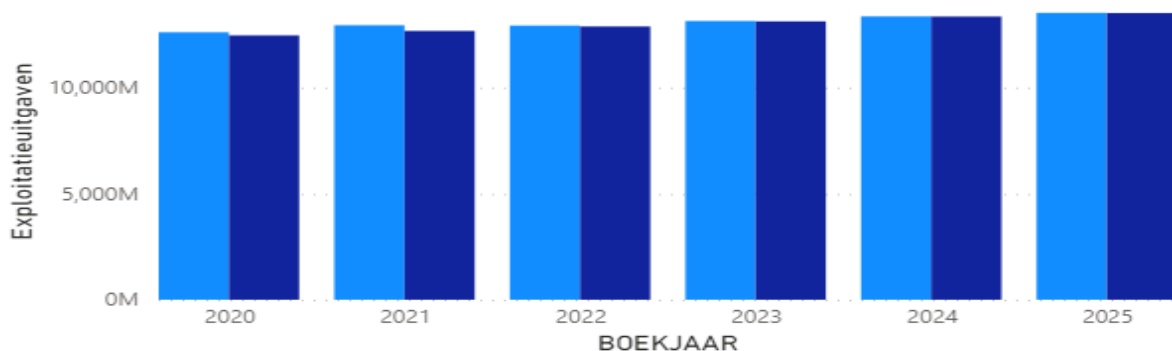
Ontvangen specifieke werkingssubsidies	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	2 073 303 827	1 988 994 635	1 985 029 165	1 998 713 136	2 020 279 233	2 042 110 941
OMJP	1 918 224 460	1 929 932 344	1 946 812 251	1 967 025 468	1 992 125 119	2 017 234 235
Verschil	155 079 367	59 062 290	38 216 913	31 687 667	28 154 114	24 876 706

Bij de specifieke werkingssubsidies zien we een toename van de subsidies voor de verschillende nieuwe taken die de gemeenten opnemen in het kader van de strijd tegen Covid-19. In 2020 en 2021 voorzien ze in hun aanpassingen van de meerjarenplannen respectievelijk 8,06% en 3,06% meer specifieke ontvangen subsidies dan in hun originele meerjarenplannen.

3. Exploitatie-uitgaven

De exploitatie-uitgaven zijn veruit de belangrijkste uitgavencategorie. Het betreft alle uitgaven die geen investeringsuitgaven zijn én geen terugbetaling van de hoofdsom van aangegane leningen. De exploitatie-uitgaven worden in BBC verdeeld in uitgaven voor (1) goederen en diensten, (2) bezoldigingen en pensioenen van personeel, (3) individuele dienstverlening aan OCMW-cliënten, (4) allerhande werkingssubsidies en (5) een restcategorie van andere operationele uitgaven. Ook de (6) financiële uitgaven (vooral intresten op geleende bedragen) behoren tot de exploitatie-uitgaven.

Data ● Laatste MJP ● Origineel MJP

exploitatie-uitgaven	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	12 616 221 649	12 949 291 257	12 932 475 534	13 150 543 661	13 366 553 570	13 535 339 729
OMJP	12 469 905 944	12 680 678 733	12 891 817 077	13 131 271 022	13 360 625 912	13 526 045 350
	1,2%	2,1%	0,3%	0,1%	0,0%	0,1%

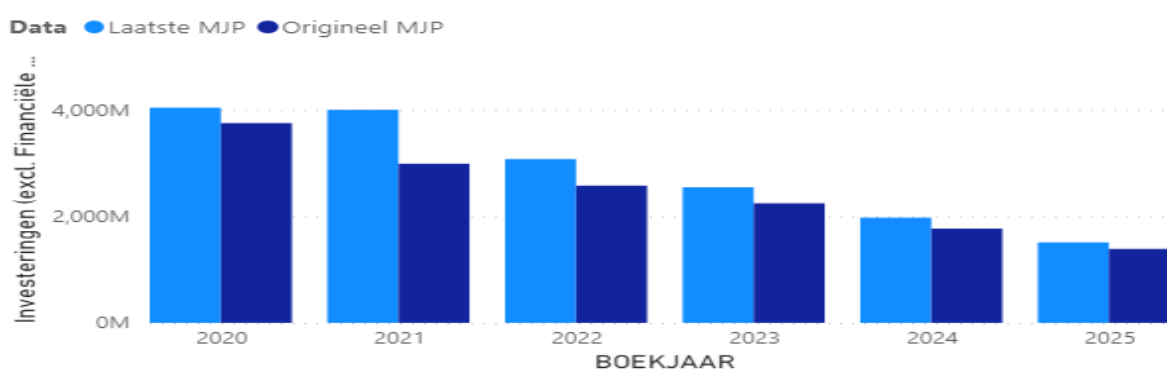
Zeker op de iets langere termijn (vanaf 2022) zien we een grote continuïteit in de gemeentelijke ramingen van de exploitatie-uitgaven. Enkel voor het jaar 2021 (en ook voor het "Corona-jaar" 2020)

zijn de ramingen hoger dan een jaar geleden. Voor 2021 schrijven de gemeenten in hun aangepaste meerjarenplannen 268,6 miljoen euro (of 2,1%) meer in dan een jaar geleden.

- De verhoging in de raming voor 2021 heeft vooral te maken met de uitgaven voor goederen en diensten. Nu worden deze geraamd op 2,70 miljard euro, terwijl de raming voor 2021 in de oorspronkelijke meerjarenplannen 2,50 miljard euro bedroeg. Dat is een verhoging met 197 miljoen euro (bijna 8%).
- Voor een kleiner gedeelte is die verhoogde raming voor 2021 te wijten aan de toename van de individuele hulpverlening door het OCMW: 678 miljoen euro in de aangepaste meerjarenplannen ten opzichte van 643 miljoen euro in de oorspronkelijke meerjarenplannen. Dat betekent een stijging met ruim 5%. De lokale besturen ramen dat in 2021 meer mensen de stap naar het OCMW zullen zetten.
- De stijging van de raming voor het jaar 2021 heeft nauwelijks iets te maken met de personeelsuitgaven of de toegestane werkingssubsidies. De toegestane werkingssubsidies vanaf 2022 schatten de gemeenten in hun aangepaste meerjarenplannen overigens lager in dan in de originele meerjarenplannen. In 2022 ramen de gemeenten ze bijvoorbeeld op 2,739 miljard euro (tegenover 2,799 miljard euro in de originele meerjarenplannen).

4. Investeringsuitgaven

In deze nota beschouwen we als investeringsuitgaven de uitgaven voor de materiële vaste activa, de immateriële vaste activa én de toegestane investeringssubsidies. De uitgaven voor investeringen in financiële vaste activa (vooral aandelen in bijv. intergemeentelijke samenwerkingsverbanden) laten we buiten beschouwing.

MVA + IVA + TIS	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
AMJP	4 041 125 965	4 000 407 442	3 074 428 475	2 547 113 969	1 976 076 982	1 510 750 016	17 149 902 849
OMJP	3 750 594 776	2 987 889 819	2 576 448 070	2 244 975 432	1 770 083 161	1 389 299 448	14 719 290 706
	7,7%	33,9%	19,3%	13,5%	11,6%	8,7%	16,5%

Zo groot de continuïteit is in de ramingen van de exploitatie-uitgaven, zo groot is de stijging van de geraamde investeringsuitgaven. De ramingen van de investeringsuitgaven zijn minder stabiel jaar per jaar bekeken: de gemeenten plannen veel investeringen in de eerste helft van de bestuursperiode en weinig in de tweede helft. De jaarrekeningcijfers geven net een omgekeerd beeld. Maar de cijfers

voor de volledige bestuursperiode blijken wel betrouwbaar. In de vorige periode 2014-2019 werden de totaal geraamde investeringsuitgaven in de originele meerjarenplannen zo goed als volledig gerealiseerd over de volledige periode van het meerjarenplan bekeken.

De aangepaste meerjarenplannen van de Vlaamse gemeenten tonen een veel grotere investeringsambitie dan diegene die bleek uit de originele meerjarenplannen: de investeringsambities stijgen voor het geheel van de lokale bestuursperiode met liefst 16,5% (van 14,7 tot 17,1 miljard euro)! Hier is evenwel een nuancering gepast. De geraamde investeringsuitgaven voor 2020 (meer dan 4 miljard euro) bevatten ook de overgedragen investeringen uit 2019 die toen niet zijn uitgevoerd. De geplande investeringsprojecten zullen ook in 2020 maar gedeeltelijk zijn uitgevoerd, maar de meeste gemeenten zullen de niet-aangewende kredieten overgedragen naar 2021. Het zal een hele klus zijn voor de lokale bestuursploegen om, net als in de vorige bestuursperiode, zo goed als al de geplande investeringen effectief uit te voeren.

De verhoogde ramingen voor de investeringen situeren zich op meerdere vlakken:

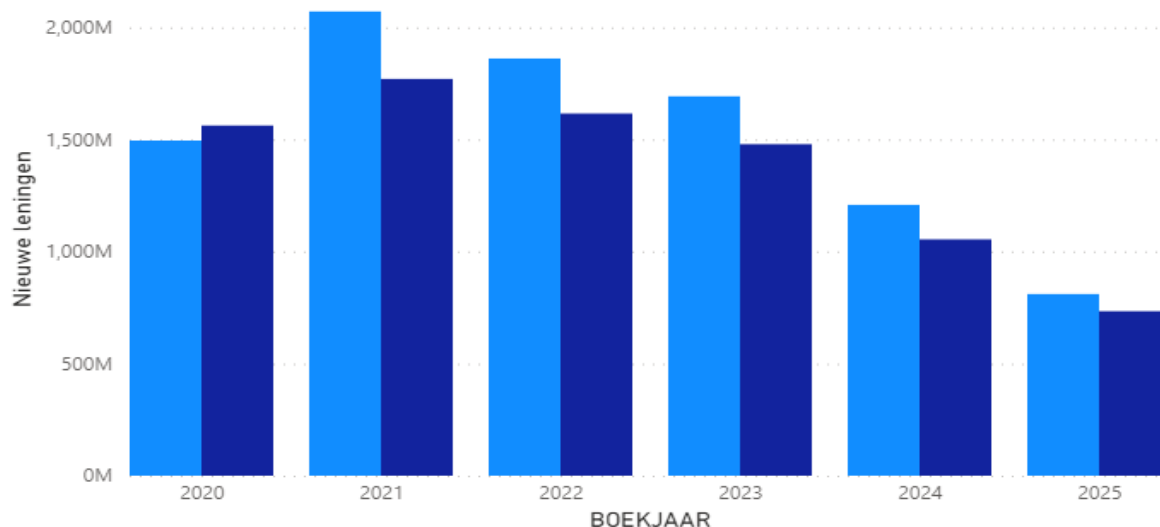
- de geraamde investeringen via leasingformules stijgen van 77,1 tot 524 miljoen euro voor het geheel van de planningsperiode, voornamelijk als gevolg van de operatie “verleiding van de openbare verlichting” via Fluvius;
- de geraamde investeringen in rioleringen en afvalwaterzuivering stijgen van 778 naar 856 miljoen euro;
- de geraamde investeringen in wegen en overige infrastructuur (o.a. in fietspaden) stijgen van 4,25 miljard euro naar 4,58 miljard euro.

5. Leningen en aflossingen van schuld

Op te nemen leningen

De opname van leningen houdt verband met de thesaurie van het bestuur. Bij een tekort aan liquide middelen worden er leningen opgenomen. De opname van leningen is een ontvangst en zorgt voor een stijging van het budgettair resultaat van het boekjaar en het gecumuleerd budgettair resultaat.

Data ● Laatste MJP ● Origineel MJP

nieuwe leningen	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	1 494 919 372	2 070 566 213	1 860 894 427	1 692 170 953	1 207 986 243	810 423 909
OMJP	1 561 849 262	1 769 787 924	1 615 553 485	1 478 803 703	1 054 133 749	733 695 703
Verschil	-66 929 889	300 778 290	245 340 941	213 367 250	153 852 495	76 728 206

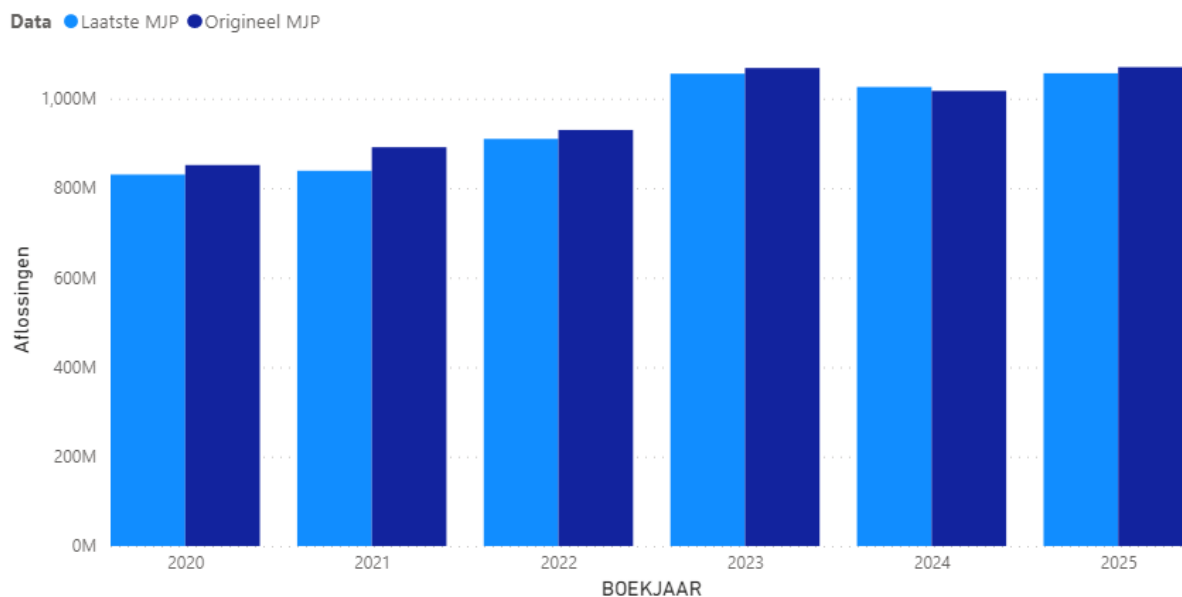
De ramingen voor de op te nemen leningen stijgen in elk jaar, behalve in 2020. Volgens de aangepaste meerjarenplannen plannen de gemeenten in de periode 2020-2025 voor 9,14 miljard euro nieuwe leningen op te nemen. Dat is ongeveer 923 miljoen euro meer dan volgens de oorspronkelijke meerjarenplannen. De stijging van de uitgaven voor investeringen is hier de drijvende factor achter.

De opname van deze leningen heeft in de eerste plaats een invloed op de budgettaire resultaten. Indirect is er ook een invloed op de autofinancieringsmarge (AFM), omdat de periodieke aflossingen van de schulden toenemen. De budgettaire resultaten en de AFM worden apart besproken.

Aflossingen

De aflossingen zijn de terugbetalingen van de leningen, zonder het intrestgedeelte. Ze bestaan uit periodieke en niet-periodieke aflossingen. Tot de eerste categorie behoren leningen en leasings met normale terugbetalingsvoorwaarden, gespreid over de duurtijd van de leningen. Niet-periodieke aflossingen zijn aflossingen van alternatieve financieringsvormen zoals bullet- of balloonleningen. Bij dergelijke leningen betaalt het bestuur het volledige (of het grootste deel van het) kapitaal terug op de eindvervaldag.

Alle aflossingen zijn uitgaven en hebben een negatief effect op de budgettaire resultaten. Alleen de periodieke aflossingen hebben een effect op de AFM.

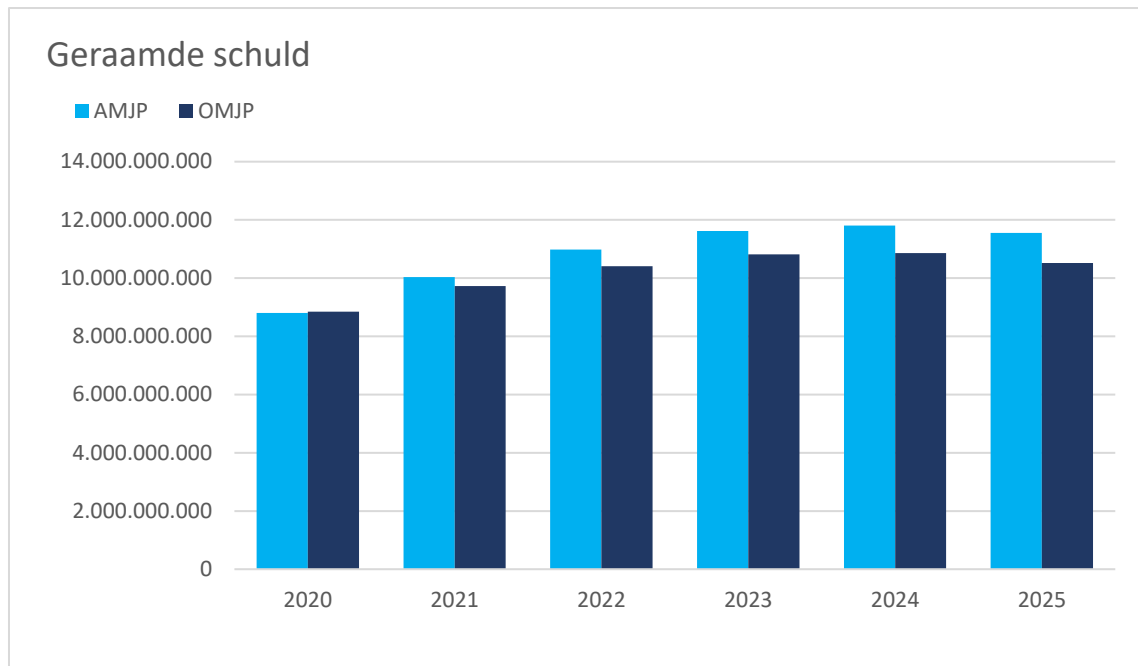
aflossingen	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	829 843 899	838 305 185	909 477 617	1 055 165 354	1 025 454 286	1 056 110 242
OMJP	851 065 938	890 917 321	929 425 781	1 067 781 501	1 016 690 576	1 069 676 485
Vershil	-21 222 039	-52 612 135	-19 948 164	-12 616 148	8 763 710	-13 566 243

Een opvallende vaststelling is dat de geraamde aflossingen in de aangepaste meerjarenplannen lager zijn dan in de originele meerjarenplannen, behalve in 2024. Er wordt in totaal 111 miljoen euro minder afgelost, terwijl het bedrag van de op te nemen leningen stijgt. Op dit moment is er geen duidelijke verklaring voor die vaststelling. Het is mogelijk dat de looptijd van bestaande leningen verlengd is, of dat besturen vaker kiezen voor alternatieve financieringsvormen.

Geraamde financiële schuld

De geraamde financiële schuld per boekjaar is gelijk aan de openstaande leningen van het vorige boekjaar, vermeerderd met de nieuwe op te nemen leningen en verminderd met de aflossingen van het boekjaar. Het is het totaal van alle openstaande leningen, leasings en soortgelijke overeenkomsten.

Per 1/1/2020 bedroeg de financiële schuld van de gemeenten 8,37 miljard euro. Iets meer dan 236 miljoen euro daarvan zijn schulden met een initiële looptijd van minder dan één jaar. Die leningen worden niet meegenomen bij de berekening van de geraamde financiële schulden.

geraamde schuld	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	8 798 060 273	10 030 321 301	10 981 738 111	11 618 743 710	11 801 275 668	11 555 589 335
OMJP	8 843 768 123	9 722 638 726	10 408 766 431	10 819 788 633	10 857 231 806	10 521 251 024
Vershil	-45 707 850	307 682 575	572 971 681	798 955 078	944 043 863	1 034 338 312
jaarlijkse groei in AMJP	8,18%	14,01%	9,49%	5,80%	1,57%	-2,08%

Op basis van de aangepaste meerjarenplannen wordt de geraamde schuld voor einde 2025 berekend op 11,56 miljard euro. Dat is een stijging van bijna 3,2 miljard euro t.o.v. einde 2019. De stijging doet zich voor in elk jaar van het meerjarenplan, met uitzondering van 2025.

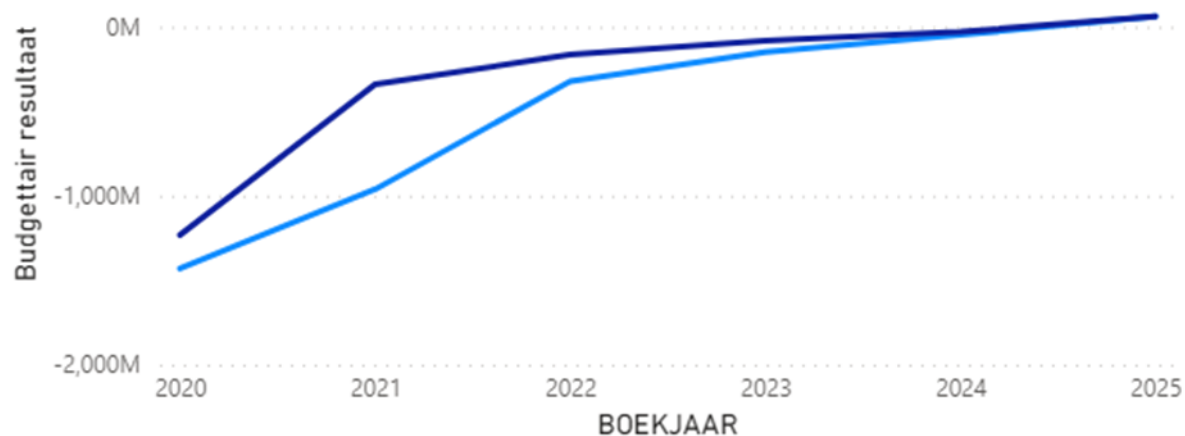
Aangezien er in de aangepaste meerjarenplannen meer op te nemen leningen en minder kapitaalsaflossingen zijn ingeschreven dan in de oorspronkelijke meerjarenplannen, is ook de raming van de totale financiële schulden op basis van de aangepaste meerjarenplannen hoger. Het verschil bedraagt op het einde van de planningsperiode meer dan 1 miljard euro en is te wijten aan de stijging van de ramingen voor investeringsuitgaven. Investerings zijn immers vaak een reden voor het inschrijven van leningen, zeker in de planningsfase.

6. Budgettaire resultaten en AFM

Budgettair resultaat van het boekjaar

Het geraamde budgettair resultaat van het boekjaar (BRES) geeft het verschil weer tussen de verwachte ontvangsten en uitgaven voor de exploitatie, de investeringen en de financiering van dat boekjaar. Het is een jaarlijks saldo dat geen budgettaire resultaten bevat die in de vorige boekjaren zijn opgetekend.

Data ● Laatste MJP ● Origineel MJP

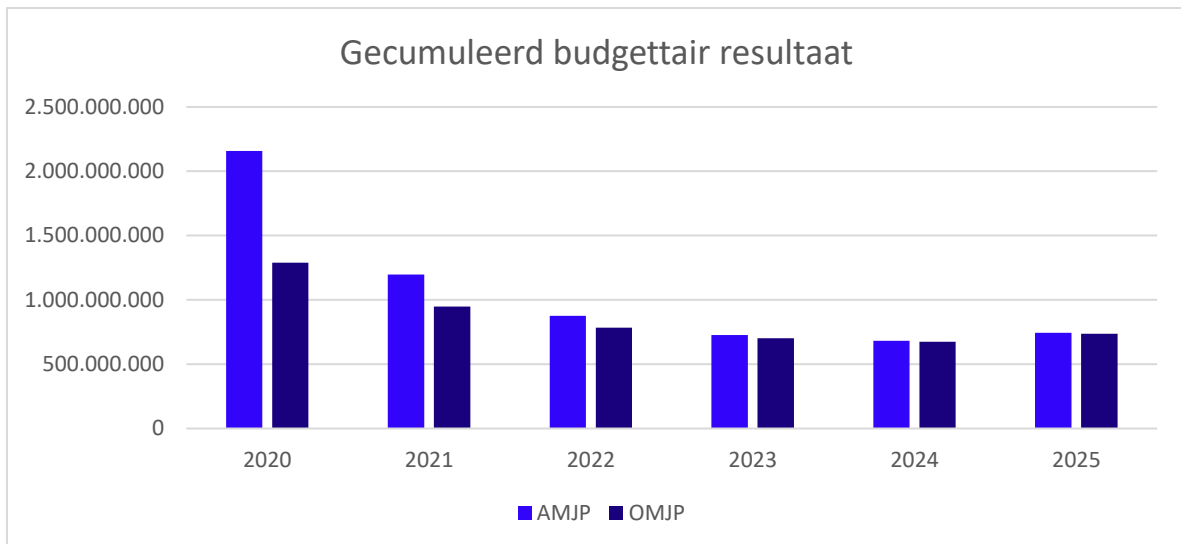
BRES	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	-1.429.099.490	-960.893.750	-321.970.018	-148.676.126	-46.313.750	62.754.391
OMJP	-1.231.838.884	-339.761.915	-164.203.223	-82.047.314	-28.055.432	62.621.642
Verschil	-197.260.606	-621.131.835	-157.766.796	-66.628.812	-18.258.319	132.750

Net zoals de originele meerjarenplannen vertonen de aangepaste meerjarenplannen jaarlijks een negatief budgettair saldo in de periode van 2020 tot 2024. Dat is niet abnormaal of problematisch. Het betekent dat de gemeenten in die jaren een deel van hun uitgaven financieren met de budgettaire reserves die ze in het verleden hebben opgebouwd in plaats van met nieuwe leningen.

De coronacrisis weegt op de budgettaire resultaten, voornamelijk in 2020 en 2021. De zwaarste daling ten opzichte van de originele meerjarenplannen situeert zich in 2021. De tussentijdse rapporteringen van de gemeenten geven wel aan dat een belangrijk pakket van de geplande investeringen voor 2020 zullen verschuiven naar de volgende jaren. Daardoor zullen de jaarrekeningen 2020 wellicht een minder negatief budgettair saldo vertonen dan de plannen laten uitschijnen.

Gecumuleerd budgettair resultaat

Het gecumuleerd budgettair resultaat (GBRES) geeft het budgettair resultaat van het boekjaar weer, vermeerderd met de som van de budgettaire resultaten van de vorige boekjaren. Het vormt de 'spaarpot' van een bestuur. In de meerjarenplanning geeft het de budgettaire reserve weer waarover de gemeente zou beschikken als ze alle geplande uitgaven en ontvangsten ook effectief zou realiseren.

GBRES	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	2.158.480.919	1.198.174.169	876.204.627	727.528.988	681.215.734	743.970.630
OMJP	1.287.994.547	948.914.690	784.708.467	702.908.152	674.849.721	737.468.362
Verschil	870.486.372	249.259.479	91.496.160	24.620.836	6.366.013	6.502.269

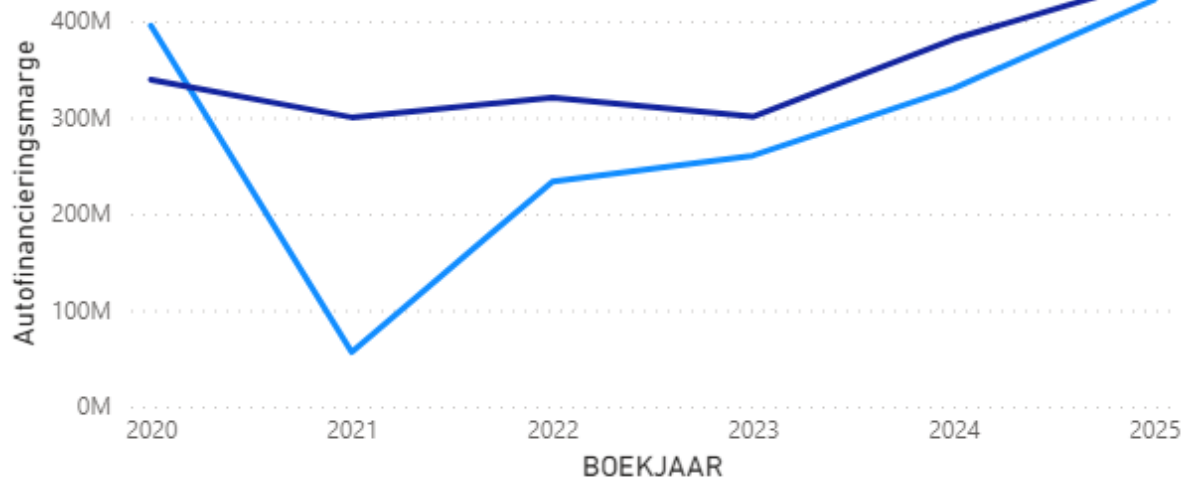
Uit de aangepaste meerjarenplannen blijkt dat de lokale besturen per einde 2020 het gecumuleerd budgettair resultaat ramen op 2,16 miljard euro. Dat bedrag is samengesteld uit het geraamde budgettair resultaat voor boekjaar 2020 (-1,43 miljard euro) en het gecumuleerd budgettair resultaat op 31 december 2019 (3,59 miljard euro). Uit de jaarrekeningen over het boekjaar 2019 blijkt dat het gecumuleerd budgettair resultaat per einde 2019 in totaal 1,07 miljard euro beter is dan wat de lokale besturen daarvoor hadden ingeschreven in hun originele meerjarenplannen (2,52 miljard euro).

Die extra buffer volstaat om de verwachte impact van de coronacrisis op de jaarlijkse budgettaire resultaten (BRES) voor de periode van 2020 tot 2025 op te vangen. Het geraamde gecumuleerd budgettair resultaat vertoont wel een dalende tendens (van 2,1 miljard euro in 2020 naar 744 miljoen euro in 2025) omdat de besturen de budgettaire reserve die ze in het verleden hebben opgebouwd gebruiken om een deel van hun uitgaven te financieren.

Autofinancieringsmarge

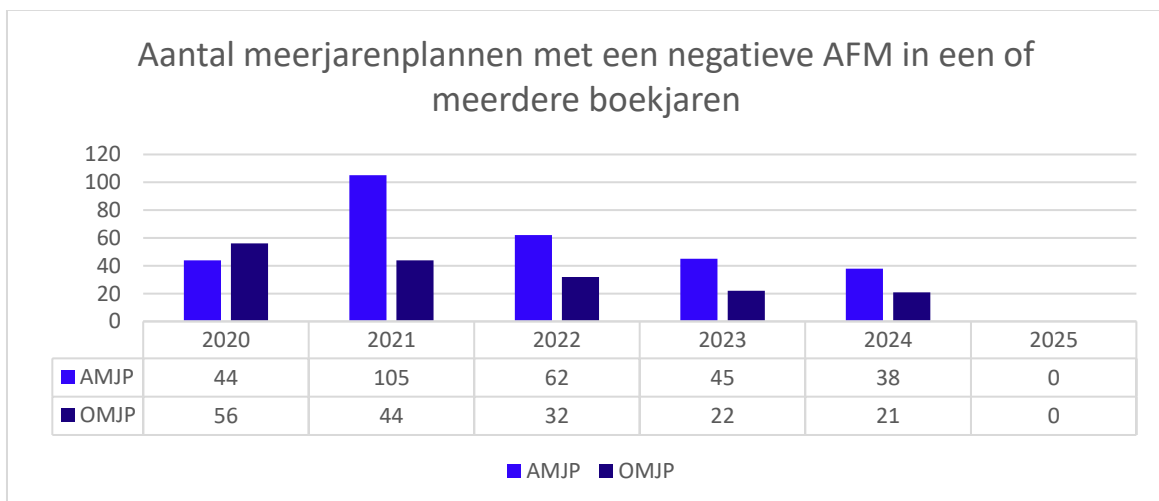
De autofinancieringsmarge (AFM) geeft weer of het aangepaste meerjarenplan van een bestuur structureel in evenwicht is. Ze wordt berekend door het verschil te maken tussen het exploitatiesaldo en de netto periodieke aflossingen van leningen en leasingschulden. Als de AFM positief is in 2025 is het aangepaste meerjarenplan in evenwicht.

Data ● Laatste MJP ● Origineel MJP

AFM	2020	2021	2022	2023	2024	2025
AMJP	395.096.724	56.451.049	233.302.491	260.332.558	330.051.958	422.439.546
OMJP	339.266.369	300.112.172	320.615.124	300.763.453	381.275.059	443.159.609
Vershil	55.830.355	-243.661.123	-87.312.633	-40.430.894	-51.223.101	-20.720.062

De cijfers tonen dat de coronacrisis een sterke negatieve impact heeft op de AFM in de periode van 2021 tot 2024. De zwaarste klap situeert zich in 2021. In de daaropvolgende jaren herstelt de situatie zich geleidelijk aan. Dat blijkt ook uit het aantal meerjarenplannen die een negatieve AFM vertonen in de periode van 2020 tot 2024.

Er zijn geen besturen die een negatieve AFM voor het boekjaar 2025 laten optekenen. Alle aangepaste meerjarenplannen zijn structureel in evenwicht.

Voor alle Vlaamse gemeenten en OCMW's samen bedraagt de geraamde AFM 422,4 miljoen euro in 2025. Dat betekent een beperkte daling ten opzichte van de originele meerjarenplannen (20,7 miljoen euro of 5%). De lokale financiën blijven op basis van deze cijfers gezond, ook na de verwerking van de gevolgen van de coronacrisis.